

Diakoni

Dr. Dagfinn Solheim,
tidl. underviser Kobe Evangelical Lutheran Seminary
og Fjellhaug Internasjonale Høgskole
dagfinnsolheim@gmail.com

Resyme

Artikkelen definerer begrepet diakoni og utfolder: 1. Et bibelsk syn på diakoni - Gud Skaperen. Kristus Forløseren og Åndens verk i oss. 2. Noe historisk. 3. Noe om diakoni i Norge: Diakoni og forkynnelse trenger hverandre. 4. Diakoni i andre land. 5. Misjon og diakoni: Når situasjonen endrer seg: innvandrere, forfulgte, fattigdom m.m. Til slutt diskuteres følgende: 6. Når situasjonen endrer seg, må også diakonien gå nye veier. Hvor går veien videre?

Nøkkelord

Diakoni – Bibelen – Misjon – Norge – Lausannebevegelsen

1. Hva er diakoni?

Diakoni – hva er det? Wikipedia definerer det slik: ”Diakoni er et begrep som brukes innen den kristne kirken og dens arbeid med nestekjærlighet som perspektiv”. Diakoni, sosialt arbeid drevet av kirkene. Ifølge Det nye testamente bruker Jesus begrepet *diakonos*. Den norske kirke bruker ordet om kirken sin omsorgstjeneste, nestekjærlighet i praksis. Diakon er blitt oversatt til tjener i Bibeloversettelsen. Men diakoni/diakon ville jo også fungere godt på norsk og i en norsk Bibel.

Diakonforbundet definerer det slik: ”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste, nestekjærlighet i praksis”. Diakoni er omsorg for hele mennesket fra vugge til grav, både forebyggende og helende. Den har søkelys på åpen og skjult nød. Det kristne menneskesynet ligger til grunn for tjenesten. Ved revisjonen av plan for diakoni i 2007 er diakoni definert slik: ”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet”.¹

Misjon består av tre deler: *kerygma*, *koinonia* og *diakonia* – budskapet eller forkynnelsen, fellesskapet, Guds folk og diakoni. Vi taler også om helhetlig misjon; *holistic* misjon. Det betyr forkynnelse og sosialt arbeid eller diakoni. Vi skal ikke gå inn på dette nærmere, men *koinonia* er også en del av misjonsarbeidet. Vi driver ikke misjon bare for å nå enkeltmennesker, men søker å danne menigheter eller kirker. Både på misjonsmarken og i Norge trenger vi kristne fellesskap. Fellesskapet er en av de fire delene av det som konstituerer kirken: apostlenes lære (Bibelen), fellesskapet (noen ganger blir kalt brorskapet), brødsbrytelsen og bønnene (de fire b-ene). I dette fellesskapet kan vi trøste hverandre, tjene hverandre og oppmuntre hverandre. Fellesskapet er dermed en nær slektning av diakonien. Vi trenger alle disse komponentene i det kristne livet. Gud kaller, bevarer og styrker oss i dette fellesskapet

”Diakonien vitner om Guds godhet og barmhjertighet, den påtaler urett og viser gjennom handling at livets krefter er sterkere enn dødens krefter.” ”Det blir like galt å hevde at diakonien er et redskap i evangeliets tjeneste som å hevde at diakoni ikke har noe med forkynnelse av evangeliet å gjøre. Diakonien er kjærlighetens og handlingens språk”.² Både evangelisering og diakoni er oppgaver gitt av Gud.

¹ diakoniforbundet.no

² Fra kurs i diakoni på Fjellhaug i 2002.

2. Om diakoni i Bibelen

Den bibelske basis for diakoni:

- Skapelsen: 1 Mos 1,28-30, vi er skapt i Guds bilde
- Bibelens gudsbilde: 5 Mos 10,17-19; Job 31,13-19, Gud som ikke gjør forskjell på folk, han gjør rett for farløse og enker og elsker innflytterne
- Kjærlighetsbudet: 1 Joh 4,7-8; Rom 5,8; 1 Joh 4,19
- Jesu dobbelte sendelse: Matt 10,7-8; Joh 20,21
- Diakonien og den kristne forsamling: Apg 6:1-6; 1 Pet 4:10-11; 1 Kor 12-13

2.1 Om Gud, skapelse, kall og identitet/verdi – Gud som Far.

Vi hører i skapelsesberetningen i 1 Mos 1:28-30, at vi er kalt til å tilbe, tjene og forvalte. Vi må også ta med oss Bibelens gudsbilde: 5 Mos 10:17-19. Han gjør ikke forskjell på folk. Han gjør rett for farløse og enker og elsker innflytterne. Og ”dere skal elske innflytterne.” Vi er skapt i Guds bilde, og skal gjøre hans gjerninger (sml Job 31:13-19).

Gud er vår skaper, og han er også vår himmelske Far. Han har omsorg for oss. Det største kan være at vi blir sett av Gud. Hagar, slavekvinnen til Sara og Abraham, fikk den erfaringen at hun ble sett av Gud (1 Mos 16:13). *Du er en Gud som ser meg*, sier Hagar. Og hun sier videre: ”har jeg virkelig sett han som ser meg? Det samme gjelder Abraham (1 Mos 22:14).

”Alt som hører til kristenlivet er avhengig av at *jeg bekjenner troen, ber Fadervår og velger kjærlighetens vei*”.³ Disse tre lyser ikke bare opp Bibelen, de lyser inn i vårt hverdagsliv, og lyser og loser oss fra kunnskap til kjennskap, og videre frem til Guds vennskap.

Vi som hevder å være Guds folk, skulle dele bredden av Guds bekymring/interesse for menneskene. Særlig skulle vi dele hans tanker om rettferdighet og forsoning. De er Guds vilje for samfunnet. For Gud elsker det gode og hater det onde; hvor det enn finnes. Gud sier: *slutt å gjøre ondt, lær å gjøre godt! søk etter rettferdighet, hjelp den undertrykte, forsvar de farløse, før enkens sak* (Jes.1:16-17, se også Amos 2 om Herrens dag).

Det er en skapelsesteologisk begrunnelse for diakonien: menneskets gudbilledlighet, også medmennesket er skapt av Gud – i Guds bilde. Mitt liv i lys av Skapelsen vil bygge på: å tilbe, å tjene og å forvalte. Her hører også læren om mennesket inn. Fordi mennesket er skapt i Guds bilde, er det unikt i verden. Guds bilde gjør oss verdifulle, og vi skulle bli respektert og tjent, ikke utnyttet.

³ Voksenkatekismen: Hammer og Haga.

2.2 Jesus Kristus og hans verdi og kallet til frelse

Fil 2:1-5: *Om det da er trøst i Kristus, oppmuntring i kjærligheten, fellesskap i Ånden, om det finnes medfølelse og barmhjertighet, så gjør nå min glede fullkommen: Ha samme sinnelag og samme kjærlighet, vær ett i sjel og sinn.* Her finner vi noen kjerneord: Oppmuntring, fellesskap, medfølelse og barmhjertighet. Vi skal ikke gjøre noe av selvhevdelse og tom ærgjerrighet, men i ydmykhet sette andre høyere enn oss selv.

Jesus viste seg i en tjeners skikkelse. Jesus er modellen både for forkynnelse og tjeneste. Vi skal trøste andre med den trøst vi har fått av Gud (2 Kor 1:3-7). Jesus Kristus er kjernen i vår forkynnelse og Han har gjennom sin død og oppstandelse gitt oss nåde og tilgivelse, og et nytt liv. Det nye livet lever vi i *Han som virker i oss med sin kraft og kan gjøre uendelig mye mer enn det vi ber om og forstår* (Ef 3:20). Vi skal vandre omkring (leve) i et nytt liv. Vi ble overgitt til døden (i dåpen ble vi begravd med Kristus), for at vi – likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet (kraft), så skal vi vandre omkring i et nytt liv (ved den samme kraft).

Jesus taler om nestekjærlighet i Luk 10:27. Han henviser også til GT og *omsorg for medmennesker og spesielt de fattige og marginaliserte.*

2.3 Diakoni i lys av Kristusforståelsen:

Diakonia (gresk substantiv) er vanligvis oversatt med tjeneste (selv om ordet diakoni er brukt mange ganger i Bibelen, finner vi det ikke i norske oversettelser); gresk verb: *diakonein* = å tjene. Det beslektet substantivet *diakonos* = tjener. Disse forekommer langt over 100 ganger i NT.

Den vide betydning av begrepet: Det omfatter en persons hele liv og gjerning (Luk 22:27). Jesus bruker det om seg selv (Matt 20:28). Vi hører om Jesu dobbelte sendelse av disiplene: Matt 10:7-8 og Joh 20:21. Hele Jesus liv var et liv i tjeneste for andre. Jesus tok en tjeners skikkelse på seg da han ble menneske (inkarnasjonen).

Det å være menneske er å være tjener (sml de som vil herske og ha makt). I 1 Kor 3:5 betegner Paulus seg selv både som Guds tjener og som Kristi tjener: 2 Kor 6:4 og 2 Kor 11:23 (Kristi tjenere).

Spørsmål: Hvorfor bruker vi ikke diakon/diakoni der dette ordet er brukt i Bibelen. Det er jo et velkjent ord som brukes i Norge?

2.4 En spesifikk betydning – diakonitjenesten i menigheten

a. Evangeliene: Jeg er iblant dere som en tjener eller slave (*Christos diakonos, Christos doulos*), Mk 10:45 sml Fil 2:6-11. Det er ikke minst Jesus som viser oss Guds sanne bilde. Han ble menneske og

kjenner våre svakheter, feil og mangler. Han levde et liv i tjeneste – et fremtredende trekk ved Jesus virke er hans omsorg for de syke og handikappede. Jesus er den lidende Herrens tjener (Jes 53 og Jes 42:1f).

Kristen tjeneste viser seg ikke i å mestre tingene og i styrke, men i svakhet. Den viser seg ikke i vellykket kristendom, men hos og ved den som må leve i nåden, vi sier i kirken og i forsamlingen (bedehuset): *kyrie eleison* – Herre miskunn deg (over meg). Den sanne tjener bringer seg selv og andre til Jesus. Det er der styrken er. Jesus lærte oss fortellingen om Far som venter (Luk 15:20). Vi finner en diakonitekst i Matt 20, om arbeiderne i vingården.

Vår tjeneste: Som jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre (Joh 13:34 om fotvaskingen). Vi hører om kjærligheten i 1 Joh 4:7-8; Rom 5:8; og 1 Joh 4:19.

b. Paulinsk: I Fil 2:1-5 hører vi om en tjeners skikkelse. Guds barmhjertighet er kilden til barmhjertighet mennesker imellom (Rom 11:30-32 og 12:1-2). Vi har ikledd oss Kristus og blir oppfordret til å ikle oss ham (vandringen) (Kol 3:10). I 2 Kor 3:6-9 er ordet diakon (tjener) brukt syv ganger. Overskriften lyder: ”Tjenere for en ny pakt.” Rom 12:7 har ordet diakonitjeneste. *Den som har en tjeneste skal ta seg av sin tjeneste*. Vi hører at troen viser seg i gjerning. En bønn bes slik: *med all vilje til det gode og med en tro som med kraft viser seg i gjerning* (2 Tess 1:11). Eller i Gal: *en tro som er virksom i kjærlighet* (Gal 5:6). Paulus taler også om det Kristus har gjort gjennom ham blant folkeslagene (Rom 15:18).

2.5 Den hellig ånd og kristendommens iboende kraft

Jesus levde mye i periferien – det vil si blant de fattige: Bethlehem, Galilea/Nasaret, Samaria, Dekapolis... Luk 5:17. Han talte om den barmhjertige samaritanen (Luk 10,25-37) og sa: *Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv* (Luk 10:27). Hans kall og tjeneste blir beskrevet i Luk 4:18-19. Han virket trefoldig med ord, handling og tegn. Slik er han en modell for oss: Mk 3:13-15; Luk 8:3 og Ap 1:8.

Diakoni i menigheten/forsamlingen er beskrevet (1 Pet 4:10-11 og 1 Kor 12-13). Vi må ha en begrunnelse som ligger i forståelsen av menigheten eller det kristne arbeidet. Det er to tjenester – i ord og handling. *Det er forskjellige tjenester, men Herren er den samme* (Rom 15:18 og 1 Kor 12:5).

Ordets tjeneste – læren (Rom 12:7; 1 Kor 3:5 og Apg 6:4). Vi hører også om forsoningens tjeneste (2 Kor 5;18 1 Pet 4:10-11). I neste kapittel (Apg kap 6) får vi høre om tålmodighet i tjenesten, og vi blir kalt den levende Guds tempel. Og i 1 Pet 4 blir vi bedt om *å tjene hverandre, hver med den*

nådegave han har fått, som gode forvaltere av Guds nåde. Den som taler skal se til at han taler som Guds ord. Den som tjener skal tjene med den styrket Gud gir.

Omsorgens tjeneste – diakoni – å tjene i handling – diakonitjenesten (Rom 12:7). I Apg 6:1ff hører vi om en tjeneste ved bordene. Her finner vi konkrete målgrupper for diakonitjenesten, eller omsorgen for andre. Det er tale om de som er i legemlig og sosial nød. Dette viser bruken av ordet diakoni i en mer snever betydning – kristen omsorgstjeneste for de svake, fremmede, fattige, syke og nødlidende. Her kan vi også føye til flyktninger. Vi kan altså tale om diakoni i en snever forstand. Samtidig må vi huske på at Bibelen understreker at hele livet må være en tjeneste for Gud og våre medmennesker.

Diakoni og fellesskap har betydning for relasjoner. Mennesket blir dannet i samfunn med Gud og mennesker, og i tjeneste for Gud. Det nye livet leves som lemmer på et legeme (Rom 12:1-3 og Kol 3:12). Hele Jesu liv var et liv i tjeneste. Fotvaskingen er et godt eksempel på det (Joh 13:12-17). Vi skal oppmuntre og oppbygge hverandre (1 Tess 5:11). Uttrykket ”hverandre” blir brukt flere ganger i 1 Tess. *Og må Herren la kjærligheten dere har til hverandre og til alle mennesker, få vokse seg rik og stor, slik som vår kjærlighet til dere!* (1 Tess 3:12). *Strev alltid etter å være gode mot hverandre, ja, mot alle* (1 Tess 5:15).

Hovedprinsipp: Det er Gud som gir vokster; vi skal dyrke og vakte hagen, plante og vanne! Bjørsvik sa: ”Diakoni er å sette grenser mot ondskap, gi hjelp til å verne egne grenser og gjenoppbygge sunne og gode grenser. Diakoni er å åpne en himmel mot den eneste grenseløse: Faderen som elsker oss med en grenseløs kjærlighet”.

3. Historisk perspektiv på diakoni

A. I den første kristentiden hadde diakonene en viktig stilling i kirken. De var med i nattverdutdelingen, og flere diakoner ble valgt og innsatt som biskoper. I år 217 ble diakonen Castillo valgt til pave i Roma. Athanasius var diakon og rådgiver for biskop Aleksander. De var begge på kirkemøtet i Nikea i år 325. Også Athanasius ble senere valgt til biskop.

B. Katolsk kristendom kom til Norge omkring år 1000. Tidligere hadde det vært kristne i Norge da vikingene tok slaver med seg, og noen av disse var kristne. Den andre viktige hendelsen i norsk kristenliv var reformasjonen.

C. Vi regner med at reformasjonen begynte med Luther sine teser i 1517. Martin Luther sa følgende: ”På troen følger gjerningene likesom skyggen følger kroppen.” Men ellers var ikke diakoni en prioritert sak i luthersk teologi. Luther og andre reformatorer var kritiske til datidens diakonat.

Diakoni ble heller ikke nevnt hos Luther blant kirkens syv kjennetegn: Guds ord, dåpen, nattverden, binde- og løsemakten, embetet, gudstjenesten og korset.

D. På 1700-tallet vokste pietismen frem, og den fikk stor betydning i Norge. Den eneveldige kongen i Danmark/Norge gjorde pietismen til den offentlige forståelsen av kristendommen. Bibellesning og bønn var sentralt. Det kristne fellesskapet utviklet seg ble fornyet. Pietismen fremhevet et gjenfødt liv og en praktisk fromhet. Dette utløste også et institusjonelt arbeid på 1800 tallet. I Norge fikk vi Diakonissehuset Lovisenberg i 1868 og Det norske Diakonhjem i 1890.

E. Men i 1741 ble det vedtatt at prestene hadde enerett til å forkynne (konventikkelpakaten). Men også kirkebakken hadde en spesiell funksjon på denne tiden. Her kom de kristne sammen og drøftet forskjellige ting i samfunnet. Særlig viktig for samfunnet var Hans Nielsen Hauge og senere Haugevekkelsen. Hauge drev et omfattende sosial og samfunnsmessig arbeid.

F. I Japan hadde Hr. Kagawa en lignende virksomhet. Han arbeidet for de svakeste i samfunnet og startet Coop-bevegelsen i Japan. Han var en kristen sosial reformator. Han var og en av de mest anerkjente kristne i Japan. Også i Kenya har Hauge blitt tenkt på som en som kan lære kristne om sosial rettferdighet og virksomhet.

4. Diakoni i Norge:

a. Den norske kirke har vært opptatt av diakoni og til tider ansatt mange diakoner (diakonisser). Diakoni har vært en del av kirkebildet i Norge fra 1892. Da stat og kommune tok mye av omsorgstjenesten, minket antallet av de kirkelig ansatte. I dag ansetter kirken igjen mange diakoner. Det heter at ”En diakon kan være ansatt i kirken, lokalt i en menighet eller et prosti, i institusjoner eller diakonale organisasjoner”.

For de som går inn i diakontjeneste i Den Norske kirke gjelder den tjenesteordning for diakoner som er vedtatt av Kirkemøtet. Den beskriver diakonens arbeidsområde og ansvar i menigheten, samt hvilken utdanning som kreves for å bli diakon. Kirkemøtet har med hjemmel i tjenesteordningen, vedtatt ”Retningslinjer for diakonens gudstjenstlige funksjoner.”⁴

Misjonsdiakoni i DnK: ”Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød”. Arne Børresen sagde om diakoni: ”Jeg har spurt meg selv mange ganger om vi, i en tid da egoismen kanskje er sterkere enn noen gang i moderne historie, er i ferd med å glemme diakonien. Det er farlig hvis

⁴ Se under diakonforbundet.no – se også Diakonens arbeidsområder samme sted.

svaret er ja, for det som gjør kirke og kristendom troverdig, er nettopp diakonien. Den handler ikke bare om å se medmennesker som lider, vi må gjøre noe for å lindre nøden.

Historien har mange fortellinger om at kristne har gått inn med barmhjertighetsgjerninger. Flere steder er disse diakonale gjerningene blitt etterfulgt av en voldsom vekst i flokken av kristne. De som ennå ikke var kommet til tro, så at de kristne hadde noe å bidra med som andre ikke hadde.

Vi vet at ensomheten, spesielt blant eldre mennesker, er svært utbredt i et av de fem rikeste land i verden, det vil også si Norge. Et beklagelig symptom på vår tid er at det norske samfunnet tilbyr pleietrengende bare noen minutter hver i møte med pleiepersonell. Et av klodens rikeste land har ikke råd til den rolige, langsomme samtalen som alle mennesker har behov for, ikke minst de syke og eldre. Dette er intet mindre enn skammelig!".⁵

b. Misjonsdiakoni - NLM: "Denne delen av misjonens engasjement vil vi kalle diakoni. Med diakoni menes her forkynnelse av Guds ord *sammen* med en aktiv innsats for å lindre menneskelig nød av forskjellig slag, Det sosiale aspekt har i kraft av nestekjærlighetsbudet sin egenverdi. Men som *misjonærer* vil utsendingene alltid være opptatt av å vitne om Kristus der dette er mulig."

I "Prinsipperklæring om misjon" fra 1992 finner vi et avsnitt om "Evangelisering og sosialt arbeid". Dette er delt i en teologisk begrunnelse og praktiske konsekvenser. Her sies det bl.a. "Endelig kan en se forholdet mellom evangeliserende og sosialt arbeid som to *partnere* som begge har sin egen verdi. Evangelisering og sosialt arbeid er begge uttrykk for genuine bibelske anliggender, og begge står på egne bein. Men de hører nært sammen og har sin legitime plass i ethvert misjonsarbeid av noen størrelse. Kulturoppdraget er gitt i 1 Mos 1:28-30, og kjærlighetsbudet i 3 Mos 19:8 og misjonsoppdraget i Matt 28:18-20. I forhold til praktiske konsekvenser blir det uttalt at Gud har pålagt oss å hjelpe dem som har det vanskeligst... NLM ønsker å planlegge og utføre bistandsarbeid i nært *samarbeid* med lokalbefolkningen."⁶ "I prinsipperklæring om misjon" fra 1992 finner vi et avsnitt om diakoni.

c. Misjonsdiakoni – Santalmisjonen/Normisjon: "Sendelsen gjelder den virkelige verden mennesket lever i. Det er der evangeliet skal forkynnes med omsorg for hele mennesket. Vi forstår diakoni som kirkens omsorg for mennesker i nød. D.v.s. at kirken som Guds folk har et særlig kall til å hjelpe

⁵ Fra boken *Stillhetens rom*, Lunde 2006.

⁶ Denne Prinsipperklæringen er også oversatt til engelsk, slik at de lokale kan få innsikt i mål og midler i vårt arbeid: se "Statement on Mission".

mennesker i en vanskelig situasjon slik at deres helse og livssituasjon blir så gode som mulig – og slik at Helligånden får vekke troen til frelse og evig liv.

I 2000 (realisert fra 1.1.2001) ble Santalmisjonen slått sammen med Indremisjonsselskapet. De sier i hovedmålsettingen: ”Vi prioriterer diakoni og omsorg i møte med mennesker.” Og videre: Sendelsen gjelder den virkelige verden mennesket lever i. Det er der evangeliet skal forkynnes med omsorg for hele mennesket. Vi forstår diakoni som kirkens omsorg for mennesker i nød. Det vil si at kirken som Guds folk har et særlig kall til å hjelpe mennesker i en vanskelig situasjon slik at deres helse og livssituasjon blir så gode som mulig – og slik at Helligånden får vekke troen til frelse og evig liv.

d. Misjonsdiakoni – Misjonsselskapet (NMS): Vårt hjelpearbeid må aldri brukes som ’lokkemat’. Det er uverdigg for Kristi disipler, og det kan skape en overfladisk holdning til evangeliet. På den annen side må vi heller ikke unnlate å gi et kristent vitnesbyrd. Der er en *helhet* over arbeidet som vi ikke må miste. Vår innsats for nødlidende må gå hånd i hånd med menighetsbyggende arbeid. Det er denne sammenknytningen av *tjeneste og vitnesbyrd* som gjør arbeidet til diakoni.

e. Frikirken – ”Diakoni er den kristnes respons på medmenneskenes nød og kirkens respons på nøden i samfunnet til enhver tid. Den er en manifestasjon av Kristi fortsatte nærvær på jorden i det den viderefører Hans tjeneste, forkynnelsen av de gode nyhetene om Guds rike, helbredelse av syke, trøst til de sørgende og hjelp til de fattige og hjelpeløse”.

f. Misjonsalliansen – Mens det før var vanlig å tale om ”social service” og ”social action”, finner vi nå stadig flere som taler om ”diaconal work/action”. Dette gjelder ikke minst i kirker i Sør som har sett behovet for å bekrefte sammenhengen mellom kirkens identitet, og det arbeid kiken er engasjert i, inklusive prosjektarbeid. Men vi ser også at organisasjoner hos oss, særlig Kirkens Nødhjelp og Misjonsalliansen, er blitt stadig tydeligere når det gjelder å omtale sin virksomhet som diakoni. Misjonsalliansen profilerer seg bevisst som en diakonal misjonsorganisasjon.⁷

e. Også Frelsesarmeen og Røde kors, samt Blå Kors driver et utstrakt diakonalt arbeid.

⁷ Kjell Nordstokke på seminar om evangelisering og bistand – 29. mai 2002, Fjellhaug.

5. Diakoni i andre sammenhenger

a. Lausanne bevegelsen startet sitt virke med en internasjonal kongress i 1972.

Mer enn 2400 deltagere fra 150 land var samlet der. I åpningstalen taler Billy Graham om fundamentet for Global misjon, de unådde folkegruppene. Og for det tredje om holistisk misjon: ”The Congress urged the necessity of both evangelism and social justice in mission, with the voices of Latin American theologians Samuel Escobar and Rene Padilla are among the clearest to be heard”. Dette skapte et paradigmeskifte i evangelikal tenkning på den tiden. Kongressen bidro til at evangelikale omfavnet holistisk eller integral (fullstendig) misjon.

Lausannepakten fra 1972 har et avsnitt om Kristent sosialt ansvar: ”Vi fastholder at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme alle mennesker. Vi skulle derfor dele hans omsorg for rettferdighet og forsoning i hele det menneskelige samfunn, og for frigjøring av mennesker fra enhver form for undertrykkelse. Fordi mennesket er skapt i Guds bilde, har alle uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder et menneskeverd som skal respekteres og æres, men ikke utnyttes. Også her vil vi dypt beklage våre forsømmelser, og at vi av og til har sett på evangelisering og sosial omsorg som ”motsetninger”. Men forsoning mennesker seg imellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosiopolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt. Begge deler er nødvendige uttrykk for vår lære om Gud og mennesket, vår nestekjærlighet og vår lydighet mot Jesus Kristus. Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for fremmedgjørelse, under-trykkelse og diskriminering. Vi skulle derfor ikke være redde for å fordømme ondskap og urettferdighet hvor den enn måtte forekomme. Når mennesker mottar Kristus, blir de født på nytt inn i hans rike, og de må søke, ikke bare selv å utvise, men også utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss skulle omskape oss fullt og helt, både i vårt personlige og vårt sosiale ansvarsfelt. Tro uten gjerninger er en død tro”.

b. The Grand Rapids Report: Evangelism and Social Responsibility – An Evangelical Commitment – 1982. Dette er et fyldig dokument fra en studiekonferanse som var et samarbeid mellom Lausannekomiteen og World Evangelical Fellowship. Formannen i Lausannekomiteen på den tiden, Leighton Ford sier: ”We are committed both to the great commission to preach the gospel and to the great commandment to love one another.”⁸

⁸ Heftet fra dette møtet er på 64 sider og utgitt i serien Lausanne Occasional papers, dette som nr. 21.

c. Lausanne bevegelsen hadde et møte i Manila i 1989. Der ble det gjort et vedtak om ”Evangeliet og sosialt ansvar”: Det sanne evangelium må bli synlig i menneskers forvandlede liv. Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlig tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferdighet. Videre ble det sagt i Manila at vi må forplikte oss på Rikets krav om fred og rettferdighet. Dessuten må vi ha en profetisk fordømmelse av det onde: brudd på menneskerettigheter, i forhold til gjeldsbyrden, og mer generelt når det gjelder umenneskelige forhold. Vi må ha en forståelse for hva som må til for å skape endring i situasjoner med umenneskeliggjøring og fattigdom.

Manila-manifestet (1989): Evangeliet og sosialt ansvar: ”Det sanne evangelium må bli synlig i menneskers forvandlede liv. Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlig tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferdighet.

Evangelisering er det primære fordi vårt hovedanliggende er evangeliet; at alle mennesker må få anledning til å motta Jesus Kristus som Herre og Frelser. Men Jesus forkynte ikke bare Guds rike, han demonstrerte også dets komme gjennom kraft- og barmhjertighetsgjerninger. Vi kalles i dag til en liknende integrering av ord og gjerning. I ydmykhet skal vi forkynne og lære, tjene de syke, gi mat til de sultne, vise omsorg for fanger, hjelpe de hjelpeløse og handikappede og befri de undertrykte. Vi erkjenner mangfoldet av åndelige gaver, kall og arbeidsfelt, men fastholder samtidig at gode nyheter og gode gjerninger hører uløselig sammen.

Forkynnelsen av Guds rike innebærer nødvendigvis en profetisk fordømmelse av alt som er uforenlig med riket. Blant de onder vi beklager, er destruktiv vold – inkludert institusjonalisert vold, politisk korrupsjon, alle former for utbytting av mennesker og av jorda, undergraving av familien, fri abort, narkotikahandel og brudd på menneskerettighetene. I vår omsorg for de fattige er vi bekymret over den to-tredjedels verdens gjeldsbyrde. Vi er opprørt over de umenneskelige forhold millioner av mennesker lever under; mennesker som bærer Guds bilde slik vi gjør.

Vår fortsatte forpliktelse til sosialt engasjement bygger ikke på en forveksling av Guds rike med et ”kristianisert” samfunn. Den bygger snarere på en erkjennelse av at det bibelske evangelium har uunngåelige sosiale følger. Sann misjon må alltid føre til ”inkarnasjon”. Sann misjon krever at vi ydmykt går inn i andre menneskers verden, idet vi identifiserer oss med deres sosiale virkelighet, deres sorg og lidelse, og deres kamp for rettferdighet mot undertrykkende makter. Dette kan ikke gjøres uten personlige offer.

Vi bekjenner at våre anliggender og vår visjon ofte har vært for snevre, og at vi derfor har unnlatt å forkynne Jesu Kristi herrevelde over hele livet, privat og offentlig, lokalt og globalt. Vi er fast bestemt på å adlyde hans befaling om å søke ”først Guds rike og hans rettferdighet””.⁹

d. Cape Town 2010, The Third Lausanne Congress on World Evangelization. Så dermed har vi fire viktige dokument fra Lausanne bevegelsen: The Lausanne Covenant, The Grand Rapids Report, The Manila Manifesto, and the Cape Town Commitment (CTC). Cape Town ble kalt en plattform for den globale kirken. Et av dokumentene her ble kalt “Integral Mission – There is no biblical dichotomy between evangelistic and social responsibility.”

I 2001 fikk vi et annet uttrykk for “integral mission”. På et møte av Micah nettverket i Oxford talte man om “the proclamation and demonstration of the gospel”. Evangelisering og sosialt engasjement blir gjort side om side. Det sosiale arbeidet vitner om den omformende/forvandlende nåden til Jesus Kristus.¹⁰

e. Det lutherske verdensforbund. Her blir kirkens oppdrag forstått som ”proclamation, service and advocacy”. Vi har her presentert de tre forskjellige forståelsene av hva diakoni innebærer for misjonsarbeidet. Advocacy kan en forstå om en svært aktiv holdning og virksomhet i samfunnet. Men det kan også stå for en handling og et syn som er til beste for mennesker som lider eller er rammet av urett og nød. En advokat er en som taler en annens sak.

Etter våre grunnregler i NLM har ikke våre misjonærer rett til å drive politisk virksomhet på våre misjonsfelt. Rent unntaksvis ser vi at misjonærer i andre organisasjoner har fått politisk makt der de var sendt som misjonærer.

6. Misjon og Diakoni

A. Situasjonen forandrer seg

Samfunn i endring er en diakonal utfordring. Vi nevner følgende: Vi har vel hele tiden hatt det vi nevner her i misjonsarbeidet, men stadig blir dette mer utfordrende både i Norge og i andre land. Dette går sammen med at kristendoms-forståelsen blir stadig svakere hos folk, særlig blant barn og unge. Derfor blir forkynnelsen av Guds ord en hovedsak for oss i dagens samfunn. Noen av utfordringene:

⁹ Manila-manifestet s 6-7.

¹⁰ The Cape Town Commitment II-B-3.

- Alkohol, narkotika...
- Ensomhet/innvandrere
- Lettere og tyngre psykiske lidelser
- Brutte relasjoner

Her kan føyes andre ting til som er viktig å være oppmerksom på. Hvem er de fattige i Norge? Har vi noen i og rundt våre foreninger og forsamlinger?

Situasjonen i verden forandrer seg hele tiden. Alt i den første tiden var det både forfølgelse og vekkelse. Det var mange som tok imot troen, vi hører om 5000 og 3000 som ble omvendt og snart ble de kalt kristne (i Antiokia). Guds folk var opprinnelig de som ble kalt "Guds Folk". Men etter hvert ble også de kristne kalt Abrahams barn og Guds folk. Men også blant Guds folk må det skje endringer når situasjonen blir vanskelig eller endrer seg. Slik ser vi det når Peter går inn til Kornelius (en ikke-jøde), og vi ser det i Apg der det er blitt strid mellom gresktalende jøder og de hebraisktalende jødene. Noen ble tilsidesatt ved den daglige matutdelingen. Her ser vi at det blir et skille mellom de som vier seg til tjenesten med bønner og Ordet. Så blir noen kalt, og apostlene la hendene på dem og ba for dem. Dette var en start på organiserte diakonale tjenesten. Men det er ikke noe avgjørende skille mellom disse to tjenestene. Stefanus ble valgt til diakon, men han var også full av nåde og kraft og gjorde store under og tegn blant folket. Etter en tale blir han steinet til døde. Forfølgelsen har begynt.

Noen av de store forandringene i samfunnet var: Opplysningstiden, kolonitiden, moderniteten, utvikling med mennesket i sentrum. Forskjeller: I Vesten er individualitet i sentrum, meg og mitt/mine. I andre deler av verden er slekten i sentrum (sml. en utstrakt bruk av ordet slekt i Bibelen). Bistand må respondere på behov som befolkningen kjenner på. Derfor må vi respondere på menneskelige behov eller nød. Bistand skal være med å utvikle et samfunn. Denne utviklingen må etterstrebe varighet. Vi må spørre oss hva målet for utviklingen er, og hvem eier prosjektet og fremtiden. Er det håp og en god framtid i vente?

b. Forandringer i norsk bistand, NORAD og Misjonene.

Utviklingen gikk fra nødhjelp og katastrofehjelp til utviklingsprosjekt: "Hjelp til selvhjelp" og "u-hjelp!" I 1986 leser vi: "Regjeringen tillegger private organisasjoners engasjement i norsk utviklingsbistand stor vekt." NORAD fungerte som et mellomledd mellom Staten og de private organisasjonene. NORAD kunne dekke opptil 90 % av et prosjekt. Dette gjelder NGO – non-

governmental organizations. Prosjektene skulle forankres lokalt og føre til en selvbevissthet hos lokalbefolkningen.

Det ordet Myers bruker om bistand og diakoni er ”utvikling som forandrer”. I evangelikal sammenheng var det en tid da evangelikale spurte seg om kirke/misjon skulle drive med bistand/utviklingsarbeid. I alle fall var evangelisering det første og egentlige kallet. Etter hvert ble det også i evangelikal sammenheng (sml, Manila 1989) tale om bistand, diakoni og mer radikale former for å ta vare på dem som lider. Det siste kan også lett bli tolket politisk. Men *Transformational development* står for en positiv forandring i hele menneskelivet: materielt, sosialt og åndelig. En slik utvikling varer hele livet, det er en prosess. Ved en slik utvikling søker en å finne igjen mennesket sin sanne identitet som skapt i Guds bilde. Vi søker å finne vårt kall i relasjon til den verden og blant de mennesker vi lever blant.

Mange har pekt på at den moderne vestlige verdensanskuelsen legger vekt på dikotomi. Dette har vært slik, særlig siden Opplysningstiden. Det betyr et skille mellom det åndelige og det materielle.

Men i dag er målet for utviklingen at mennesker og samfunn forandres. Kirker som står i sentrum for Guds folk som i dag driver med evangelisering og omsorg. Når mennesker blir forandret, må de kjenne sin sanne identitet (som Guds skapning) og sitt virkelige kall. Både naturen og menneskene er skapt av Gud: Men løgnen holder folk nede, misjonen sikter på en bærekraftig utvikling – fysisk, mentalt, sosialt og åndelig.

De evangelikale brukte gjerne uttrykket: ”sosialt ansvar” eller ”Evangeliet og sosialt ansvar”. Det sanne evangelium må bli synlige i menneskers forvandlede liv. En sier at ”vi må ha forståelse for hva som må til for å skape fred og rettferdighet, og samtidig en fordømmelse av det onde og hatet i verden. Og fremfor alt må vi forkynne Guds suverene nåde og tilgivelse. Vi blir rensset i Jesu blod, vi er medlemmer av det nye Guds folk, og arvinger til det evige liv i Guds herlighets rike.

Litteratur i diakoni og bistand:

- Borchgrevink, Axel/McNeish (2007): "Review of the Work with Indigenous Peoples by the Norwegian Missions in Development" (Bistandsnemda), Oslo: Norwegian Institute of International Affairs/Christian Michelsen's Institute (33 sider)
- Børresen, Arne (2006): *Stillhetens rom*, Lunde
- Engelsviken, Lundeby og Solheim (2011): *The Church Going Glocal – Mission and Globalisation*, Regnum Books
- Gerhard, Johan (1999): *Frågor och svar* (trøstebok), Tingsryd: Kyrkliga skolföreningen
- Hammer og Haga (2004): *Voksenkatekismen*, Lunde, Norsk kristelig studieråd
- Knardal, Emil (2009): "Etnisitet som kyrkjeleg utfordring i ICEL." Mastergrad i diakoni, Diakonhjemmets Høgskole
- Kvalbein, H. (1976): "Filantropi og diakoni" i: (Aarflot, A.) (red): *Diakoni og kirke*. Oslo: Luther forlag,
- Lausanne Occational papers (serie på over tyve hefter)
- Lemvik, J. (2006): *Enabling Organisation. Stories and tools*. Oslo: Bistandsnemda
- Lende, Sigurd Olav (1991): "Forholdet mellom Evangelisering og Diakoni, Hovedoppgave ved Fjellhaug misjonsskole, våren 1991
- Myers, Bryant L (1999): *Walking with the Poor: Principles and Practices of Transformational Development*. NY: Maryknoll
- Nielsen, H. K. (1994): *Han elskede oss først. Om den bibelske begrunnelse for diakoni*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- NLM (1992): Som bakgrunn for dette dokumentet ligger Strategidokumentet fra 1992 (*Statement on mission. A Declaration on the Mission Strategy of Norwegian Lutheran Mission in the nineties*): Hovedlinjer for arbeid i Norge 1994, Visjon og virkelighet 1997.
- NLM (1996-1998): Håndbok for misjonære og heimearbeidere i NLM, med f.eks "Salving og bønn for syke"
- NLM (2003): "Herre vis oss din vei." Forelegg til GF i Kristiansand 2003, 3.4 Diakoni
- NLM (2004): "Diakoni – fordi han elsket oss først. Strategimelding for diakoni i Norge." Oslo: NLM
- NLM (2006): "NLMs strategi for utviklingssamarbeid." Oslo: hovedstyret i NLM 12.05.06
- NLM (2020): Vi er inne i en prosess som skal ha en ny strategi ferdig i 2020.
- Nordstokke, K. (1994): *Verdensvid tjeneste. En innføring i internasjonal diakoni*. Oslo : Verbum.
- Skjevesland, O. (1999): *Invitasjon til praktisk teologi. En faginnføring*. Oslo: Luther,

Solheim, Dagfinn (2004): "Misjon i en verden i nød" Dagen, 28. Jan

Solheim, Dagfinn (2011): MISJONSVITENSKAP – Guds rike er kommet nær, FiH forlaget, Oslo

Stoltenberg, Sverre (2008): "Sorgens vei " I: Danielsen, S. (red.) (2008): *Nærhet. Når gudsbilde og selvbilde utfordres*. Oslo: Lunde Forlag

Stott, John (1975): *The Lausanne Covenant –An Exposition and Commentary World Wide Publications, Minnesota*

Yung, Hwa (1997): *Mangoes or bananas? The Quest for an Authentic Asian Christian Theology*, Regnum, Oxford

Andre dokument:

Bistandsnemda (2005): "Evalueringstrategi for bistandsnemda (BN) og norske misjonsorganisasjoner. Tilnærming og retningslinjer. Oslo: BN (21 sider + tillegg)

Lausanne Congress on World Evangelism (LCWE) (1982): *Evangelism and Social Responsibility. An Evangelical Commitment*. Exeter: Paternoster

Bistandsnemda (2007): Review of the Work with Indigenous Peoples by the Norwegian Missions in Development (Bistandesnamda), Second Draft. By Axel Borchgrevink, Norwegian Institute of International Affairs and John-Andrew McNeish, Christian Michelsen Institute, October 5th, 2007

"The Lausanne 2004 Forum Affirmations" Pattaya, Thailand October 5. 2004

"Enhet for lindrende behandling" Skedsmotun: Et interkommunalt samarbeidsprosjekt mellom Ahus, Lørenskog, Rælingne, Nittedal og Skedsmo kommune, september 2008 til sept. 2009

Lausanne bevegelsen: Manila 1989